

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriön puheenvuoro 3.5.2023

Juhani Damski
Kansliapäällikkö, ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön vastuualueet

Ympäristöministeriö vastaa valtioneuvoston ja eduskunnan käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta, jotka koskevat

- yhdyskuntia,
- rakentamista,
- asumista,
- ilmastonmuutoksen hillintää,
- luonnon monimuotoisuutta ja
- luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä
- ympäristönsuojelua.

Keskeiset ilmasto- ja luontopolitiikan säädökset ja velvoitteet

- Suomen ilmastopolitiikkaa raamittavat globaali Pariisin ilmastopöytäkirja, EU:n mittava ilmastolainsäädäntö ja kansallinen ilmastolaki (423/2022).
- Suomen luontopolitiikkaa raamittavat YK:n biodiversiteettisopimuksen Kunming-Montreal biodiversiteettikehys, EU:n biodiversiteettistrategia ja luonto- ja lintudirektiivit sekä 1.6. voimaan astuva uusi luonnonsuojelulaki.
- Suomi on kv-sopimusten osapuoli sekä itsenäään että osana EU:ta. Kansainvälisillä sopimuksilla on sitouduttu torjumaan ilmastonmuutosta ja pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.
- Suuri osa kansallisesta ympäristölainsäädännöstä perustuu EU-lainsäädäntöön (direktiivit, asetukset), jota kehitetään jatkuvasti. Jäsenvaltion on pantava EU-direktiivit täytäntöön määräajassa ja oikeasisältöisesti, ja täytäntöönpano tulee toteuttaa kaikilta osin.

Ilmastopolitiikka: Kansallinen ilmastolaki, EU:n ilmastolainsäädäntö ja Pariisin ilmastopöytäkirja

- **Pariisin ilmastopöytäkirja** (lämpenemisen rajaaminen 2 asteeseen, pyrkimys rajata 1,5 asteeseen)
  - EU:lla yhteinen tavoite: vähintään -55 % päästövähennys 2030 mennessä
  - Kansalliset raportointivelvoitteet linjassa EU:lle tehtävän raportoinnin kanssa
- **Kansallisen ilmastolain velvoitteet**
  - 2035 hiilineutraaliustavoite
  - Päästövähennystavoitteet vuosille 2030 (-60 %), 2040 (-80 %) ja 2050 (-90-95 %)
  - hiilinielujen vahvistamistavoite
- **EU:n ilmastolainsäädännön keskeiset instrumentit** (vähintään -55 % vähennys 2030)
  - EU:n ilmastolaki (2030 mennessä vähintään 55%:n nettopäästövähennys, 2050 mennessä ilmastoneutraalius, aikataulu 2040 ilmastotavoitteen asettamiseksi)
  - Päästökauppa (EU-tasolla -62 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta)
  - Taakanjakoasetus (EU yht. -40 % 2030 mennessä; jäsenmaakohtainen velvoite, Suomi -50 %)
  - LULUCF-asetus (EU yht. -310 milj. CO₂-ekv.t; jäsenmaakohtainen velvoite, Suomi -17,8 milj.CO₂ekv.t)
  - EU:n muu ilmastolainsäädäntö: hiilirajamekanismi, ilmastotoimien sosiaalirahasto, autojen päästöstandardit, energiatehokkuus, uusiutuva energia, kestävyyskriteerit jne.

Luontopolitiikka: Kunming-Montreal bd-kehys, EU:n bd-strategia ja kansallinen bd-strategia, luonnonsuojelulaki

- **YK:n biodiversiteettisopimuksen Kunming-Montreal bd-kehys** luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä sisältäen 23 toiminnallista tavoitetta, mm. 30 % globaalin suojelu- ja ennallistamistavoitteen
- **EU:n bd-strategia:** Osana strategian toimeenpanoa komissio edellyttää jäsenmailta kahta sitoumusta, viimeistään kuluvan vuoden aikana (alkup. määräaika 2/2022)
  1. Suojelualueverkoston kehittäminen: oikeudellisen suojelun piirissä tulee olla 30% EU:n maa- ja 30% merialueista, joista 10% tiukasti suojeltu. Lisäksi tulee suojella kaikki vanhat metsät.
  2. Toimet, joilla jäsenmaat aikovat pysäyttää luonto- ja lintudirektiivien liitteiden lajien ja luontotyyppien suojelutason heikkenemisen sekä parantaa suojelutasoa 30 prosentilla lajeista ja luontotyypeistä.
- **Ehdotus ennallistamisasetuksesta 22.6.2022:** esitetään sitovia tavoitteita luonnon tilan parantamiseksi eri ekosysteemeissä. Jäsenmaiden on laadittava kansallinen ennallistamissuunnitelma, seurattava toimenpiteitä sekä niiden vaikutuksia ja raportoitava niistä. Tarkoittaa luonnonhoidon ja ennallistamisen merkittävää lisäystä eri elinympäristöissä sekä suojelualueita luontotyyppien turvaamiseksi.
- **Kansallinen bd-strategia ja sen toimintaohjelma:** Viimeistellään uusi kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja laaditaan strategian toimintaohjelma v.2023.
- **Uusi luonnonsuojelulaki** astuu voimaan 1.6.2023 ja siihen liittyvät asetukset mahdollisimman pian sen jälkeen.

Tulossa olevat ilmasto- ja luontopolitiikan säädökset ja velvoitteet

- EU:n ilmastolain mukaan komissio antaa ehdotuksensa EU:n 2040 ilmastotavoitteeksi kesäkuuhun 2024 mennessä
- Päätös EU:n 2040 ilmastotavoitteesta tehdään todennäköisesti Eurooppa-neuvostossa, aikaisintaan vuoden 2024 lopulla, mahdollisesti vuonna 2025. -> Pariisin sopimuksen osapuolten uudet päästövähennystavoitteet Pariisin sopimuksen alla viimeistään loppuvuodesta 2025 (COP30)
- Komission lainsäädäntöehdotukset EU:n 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanemiseksi annetaan, kun 2040 tavoitteesta on sovittu. Ehdotukset annettaneen vuoden 2026 kuluessa, viimeistään 2027 alkupuolella.
- Maaperän terveyttä koskeva lainsäädäntöehdotus kesä-heinäkuussa 2023.
- Komissio valmistelee tiedonantoa hiilidioksidin talteenotosta, hyötykäytöstä ja varastoinnista (CCUS). Tiedonannon odotetaan tarkastelevan teknisten ratkaisujen roolia EU:n ilmastopolitiikan toimeenpanossa.
- Valtioneuvosto seuraa ilmastosuunnitelmien riittävyttä suhteessa ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista koskeviin tavoitteisiin sekä laatii vuosittain ilmastovuosikertomus, jossa arvioidaan myös mahdollisten lisätoimien tarve. Arvioinnin pohjalta valtioneuvoston on tarvittaessa päätettävä lisätoimista tavoitteiden saavuttamiseksi. Kansallisen ilmastolain tavoitteet tulee arvioida vuonna 2025.
- EU biodiversiteettistrategian mukaisesti viimeistellään Kansallinen bd-strategia ja sen toimintaohjelma v.2023.
- 1.6.2023 voimaan tulevan luonnonsuojelulain mukaiset asetukset tulevat viimeisteltäväsi.
- Komissio julkaisi 15.12.2021 ehdotuksen rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) muuttamisesta osana laajaa 55-ilmastopakettia. Ehdotukseen on nyt EU neuvoston ja parlamentin kanta, trilogit ovat käynnistymässä. Sopu arvioidaan saavutettavan 2023 aikana.

EU:n ilmasto- ja luontopolitiikan velvoitteiden vaikutukset Suomelle

- Ilmastopolitiikan haastavimmat kysymykset koskevat LULUCF-tavoitteiden saavuttamista (ja saavuttamatta jättämisen korkeita kustannuksia) ja taakanjakosektorin tavoitteiden saavuttamista.
  - tulisi ottaa kantaa tai ainakin sopia hallituspuolueiden kesken erityisesti haastavimmista ilmastokysymyksistä, jotka koskevat pääosin vuotta 2030. Kyseessä ovat jäsenmaille EU:n yhteisesti sovitut tavoitteet ja jäsenmaita velvoittava politiikkakehikko.
- Suomen tulee viimeistellä uusi kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja laatia strategian toimintaohjelma v.2023 ja sopia tarvittavat keinot velvoitteiden ja tavoitteiden täyttämiseksi
  - Laaditaan EU:n ennallistamisasetuksen kansallinen ennallistamissuunnitelma. Sen lisäksi viimeistellään 2023 ja toimeenpannaan 2024-2030 Suomen kansalliset sitoumukset EU:n biodiversiteettistrategiaan.

Politiikkakeinoja EU-ilmastopolitiikan velvoitteiden täyttämiseksi

- EU:n laajentuvan päästökaupan avulla päästövähennykset toteutetaan kustannustehokkaasti.
- EU:n taakanjakoasetuksen velvoitteiden täyttäminen edellyttää lisätoimia erityisesti liikenteessä ja maataloudessa. Jakelovelvoitteen käyttöä keskeisenä päästövähennyskeinona tulisi jatkaa liikenteessä, lämmityksessä ja työkoneissa seuraavalla hallituskaudella.
- Maankäyttösektorin jouston hyödyntäminen taakanjakosektorin tarpeisiin vaikuttaa epävarmalta → tämän paikkaamiseksi tarvitaan lisätoimia.
- Kehitetään laaja-alaisesti taloudellista ohjausta ja sisällytetään haitalliset ulkoisvaikutukset hintoihin. Energiaverotusta ja muita taloudellisia ohjauskeinoja tulisi uudistaa tukemaan johdonmukaisesti etenemistä hiilineutraaliin kiertotalouteen.
- Fossiilisiin polttoaineisiin perustuvia ratkaisuja ei tulisi tukea julkisin varoin. Tukien myöntämisen ehtona tulisi noudattaa ns. ei merkittävää haittaa -periaatetta (Do No Significant Harm, DNSH).
- Kiertotalousratkaisut tukevat vähähiilisyyttä, luontokadon hillintää, materiaaliomavaraisuutta ja talouden uudistamista.
- Perustetaan laaja-alainen ministerityöryhmä linjaamaan ja yhteen sovittamaan ilmasto-, luonto-, energia- ja talouspolitiikkaa. Ministerityöryhmän toimeksianto kattaisi luonnon monimuotoisuuden ja muut keskeiset ympäristökysymykset.

Politiikkakeinoja EU:n luontopolitiikan velvoitteiden täyttämiseksi

- **Luonnon monimuotoisuuden edistämistä yhteiskunnan eri sektoreilla on vahvistettava.** Taloudellisia ja muita kannustimia on suunnattava positiivisten luontovaikutusten tuottamiseen.
- **Tehostetaan METSO-, HELMI-, ja vesiensuojelun tehostamisohjelmaa,** jotta ohjelmien tavoitteita pystytään kasvattamaan vastaamaan EU-velvoitteita. Lisätään valtion maa- ja vesialueiden suojelua erityisesti eteläisessä Suomessa sekä suojellaan kaikki valtion mailla sijaitsevat vanhat ja luonnontilaiset metsät.
- Valmistellaan **luontolaki**, jolla säädettäisiin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteista ja vahvistettaisiin hallinnonalojen rajat ylittävän suunnittelujärjestelmän puitteet.
- Käynnistetään kansallinen **luontotiedon kehittämisohjelma (2024-2030).**
- **Leikataan ympäristölle ja luonnolle haitallisia tukia** (ml. verotuet) ja suunnataan yritystukia uudelleen vihreää siirtymää tukeviksi. Kohdennetaan uudelleen osa säästöistä esimerkiksi Business Finlandin ja Ilmastorahasto Oy:n kautta vihreää siirtymää tukeviin teemoihin. Laajennetaan rahoituspohjaa yhteistyöhankkeilla julkisen- ja yksityisen sektorin kanssa julkisen talouden säästöjen sekä toimeenpanon vahvistamiseksi ja vihreän siirtymän saavuttamiseksi.
- **Kehitetään alueidenkäyttöä ohjaavaa lainsäädäntöä** siten, että alueidenkäytön valmiudet vastata ilmastonmuutoksen hillintään, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja luontokadon pysäyttämiseen tehostuvat.

Vihreän siirtymän investointiluvitus (1/4)

Suomen maakuvassa on aina korostunut puhdas ympäristö, puhdas luonto, puhdas ilma. Ympäristöä kuormittava liiketaloudellinen toiminta on puhdistunut viimeisten vuosikymmenten aikana paljolti ympäristöluvituksen ansiosta. Toimiva ja tehokas ympäristöluvitus on merkittävä maakuvaan liittyvä perusedellytys. Laadukkaat ympäristölliset lupamenettelyt ovat niin luonnon, yritysten kuin rahoittajien etu.

Vihreän siirtymän yritysinvestoinnit ovat Suomelle tärkeitä niin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä.

- Lupamenettelyissä ja suunnittelussa on kymmenien miljardien eurojen vihreän siirtymän investoinnit.
- Lupavaiheeseen kannattaa panostaa, sillä se nopeuttaa kokonaisuudessaan investointeja. Hyvälaatuisiin lupiin haetaan harvemmin muutosta ja ne myös kestävät hyvin hallintotuomioistuinten tarkastelun.
- Lupaehdot kytkeytyvät entistä vahvemmin rahoituksen hintaan sekä investoinnin käynnistymiseen ja varmistavat osaltaan asianomistajan ja haitankärsijän aseman toteutumisen. (PL 20§)
- Ympäristöllisiä menettelyjä on sujuvoitettu ja kehitetty lähes 15 vuoden ajan. Viimeisimpinä lupamenettelyiden sujuvoittamistoimena säädettiin vihreän siirtymän investointien etusijamenettelystä aluehallintovirastoissa ja muutoksenhakujen kiireellisestä käsittelystä hallintotuomioistuimessa.
- Lupamenettelyitä pyritään tällä hetkellä kehittämään myös EU-tasolla vihreän siirtymän nopeuttamiseksi.

Keskeiset pullonkaulat menettelyissä 2/4

Virastorakenne

- Lupavoimavarat ja eri lupamenettelyt jaettu 4 AVI:n ja 13 ELY–keskukseen;
- virastojen alueellisesti rajattu toimivalta ja henkilöstömäärä aiheuttavat ympäristöhallinnon lupa- ja valvontatehtäville selkeän pullonkaulan.
- Kunnissa on 281 rakennusvalvontatoimen yksikköä sekä yli 200 ympäristötoimen yksikköä.

Viranomaisten osaaminen ja resurssit

- ELY-keskusten pysyvät voimavarat Y–vastuualueella vähentyneet merkittävästi, ja useissa kunnissa resurssit ovat niukat. Voimavaroja on paikattu määräaikaaisesti. Osaamista on kehitettävä sekä elinkeinoelämän että asukkaiden näkökulmista.

Digitalisaation puutteet

- Toimijoiden (valtion ja kuntien viranomaiset) välisten tietojärjestelmien yhteentoimivuudessa ja tiedon yhteiskäytössä on suuria puutteita.

Hakemusten taso

- Puutteelliset hakemukset tai hakemusten muuttaminen kesken lupaprosessin viivästyttävät käsittelyä.

Eduskunta on kiinnittänyt asiaan huomiota ja antanut kyseistä asiaa koskien lausuman tilanteen korjaamiseksi (EV 188/2022 vp – HE 128/2022 vp): *”Eduskunta edellyttää, että ympäristöllisten menettelyjen kehittämistä jatketaan tavoitteena menettelyjen yhdentäminen kohti valtakunnallisen mallin kautta toteutettavaa yhden luukun lainsäädäntöä ja lupaa”*

Toimet puhtaan investointiluvituksen edistämiseksi 3/4

1. Kootaan AVI:en ja ELY-keskusten ympäristötehtävät yhteen viranomaiseen, jolla on valtakunnallinen toimivalta. Rakenteellinen uudistus mahdollistaa ympäristöllisen lupien ja muiden menettelyiden tarkastelemisen yhtenä kokonaisuutena sekä niiden yhdentämisen.
2. Kehitetään ympäristölainsäädäntöä tavoitteena yhden luukun lainsäädäntö ja lupa. Ympäristötehtävien kokoaminen valtakunnallisen toimivallan omaavaan virastoon mahdollistaa lupamenettelyjä koskevan lainsäädännön yhtenäistämisen nykyistä selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on yksi muutoksenhakukelpoinen lupa.
3. Aidot digitaaliset yhden luukun palvelut tavoitteeksi. Kehitetään menettelyiden ja valvonnan digitalisointia.
4. Varmistetaan ympäristöllisiin menettelyihin liittyvät voimavarat sekä lupaviranomaisessa että hallintotuomioistuimissa. Laadukas lupamenettely ja lupapäätös ovat omiaan ehkäisemään muutoksenhakuja.
5. EU-vesipuidedirektiivin implementoinnin täydennys. Säädetään sitovat vesienhoidon ympäristötavoitteet sekä niistä poikkeamisen ja pysyvien lupien tarkistamisen edellytykset. Täydennys mahdollistaa poikkeusluvan myöntämisen osana muuta lupakokonaisuutta.

Reunaehdot ympäristöllisissä menettelyissä 4/4

Perustuslailliset ja oikeusvaltioon liittyvät edellytykset

- Perustuslaista ja kv-sopimuksista johdettavat oikeudelliset rajat on sääntelyssä huomioitava. Ympäristöperusoikeus (PL 20 §) asettaa sääntelylle sekä sisällöllisiä että menettelyllisiä vaatimuksia.
- Hallintolainkäytön keskeisiä elementtejä ovat oikeussuojan antaminen ja mahdollisuudet valvoa hallinnon lainalaisuutta.
- Hakijoiden tasapuolisen kohtelun vaatimus.

EU-sääntelyn täytäntöönpanon edellytykset

- Suuri osa kansallisesta ympäristölainsäädännöstä on EU-peräistä. EU-säädös on pantava täytäntöön oikeasisältöisesti ja –aikaisesti, ja toteuttaa kaikilta osin. Seurauksena on muutoin rikkomusmenettely ja mahdollinen kiinteämääräinen hyvitys tai uhkasakko jäsenvaltiolle.
- EU-oikeuteen kuuluvat mm. varovaisuusperiaate, aiheuttamisperiaate, parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaate, haittojen ennaltaehkäisyn periaate. Aiheuttamisperiaate, varovaisuusperiaate ja ennaltaehkäisyn periaate on määritelty myös EU:n perussopimuksissa.

Ympäristön-, ilmaston- ja luonnonsuojelun taso ja tavoitteet

- Sujuvoittaminen tarkoittaa tarpeettoman sääntelytaakan välttämistä ympäristöllisiä tavoitteita heikentämättä.
- Lainsäädännöllä ja kansainvälisillä sopimuksilla on sitouduttu torjumaan ilmastonmuutosta ja pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Ekologinen kestävyys luo perustan taloudelliselle toiminnalle.

Taustadioja

- Taustadioja tiedoksi

WEF-2023

Global Risks Report 2023

Top 10 Risks

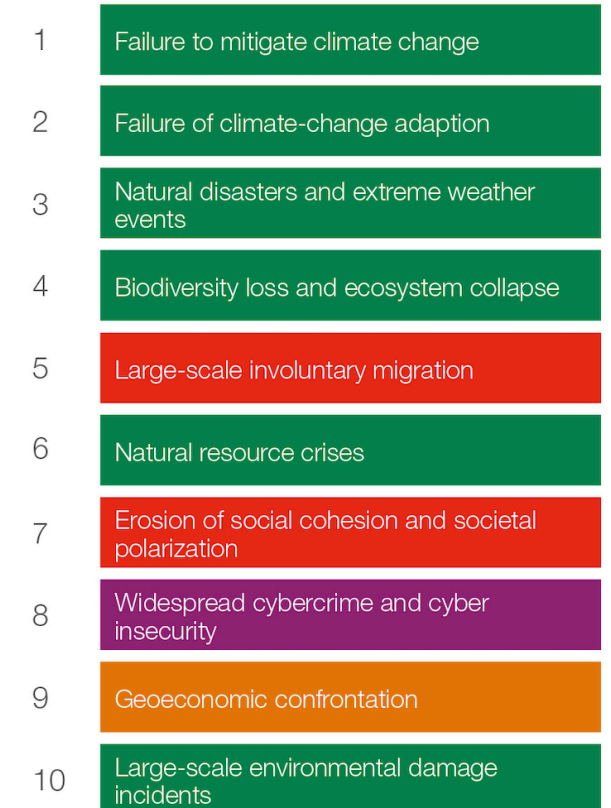
“Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 2-year and 10-year period”

2 years

10 years

Risk categories

■ Economic ■ Environmental ■ Geopolitical ■ Societal ■ Technological

Investoinnin kohde

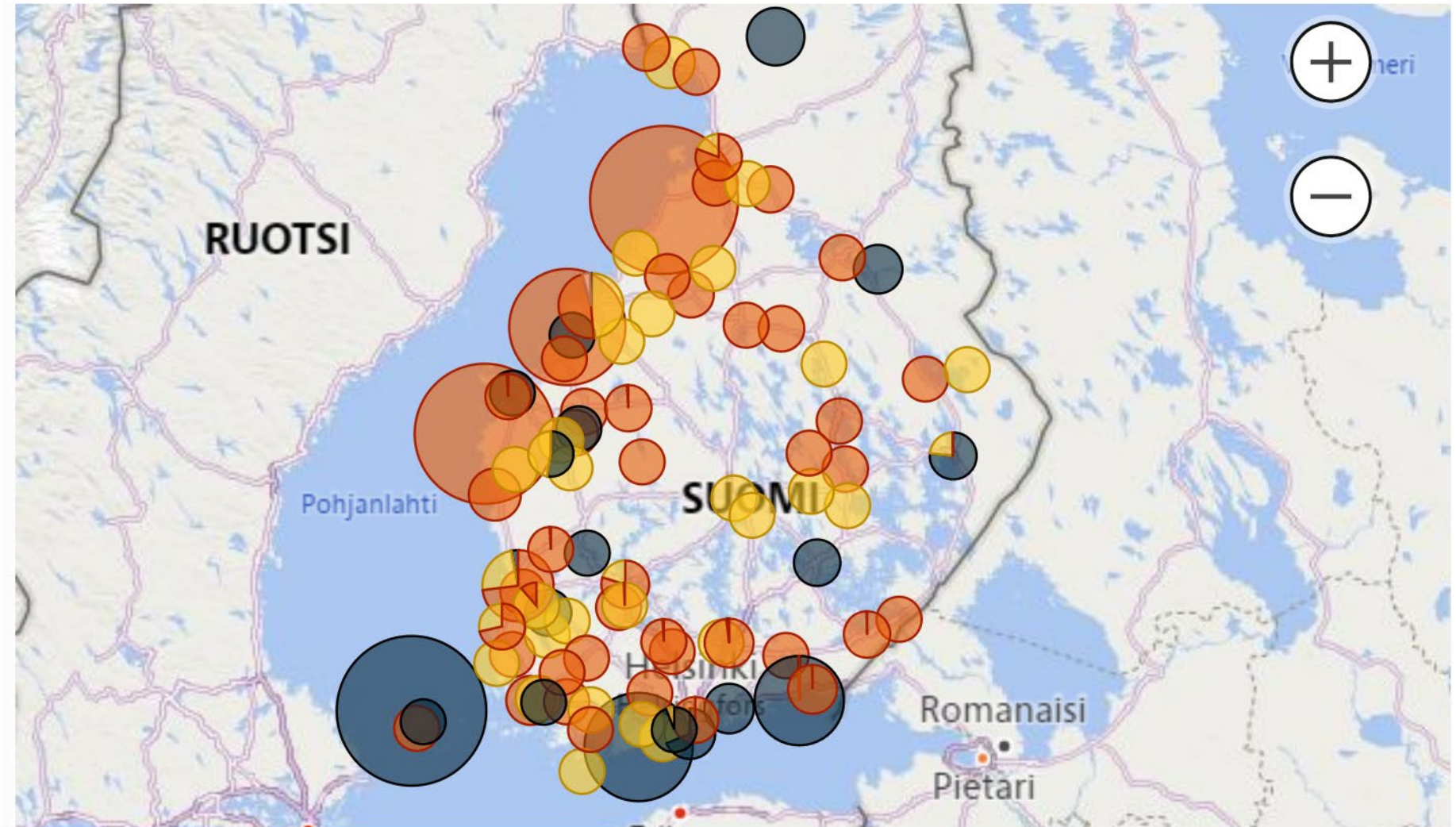
- Akkuteknologiat
- Aurinkovoima
- Bioenergia
- Biojalostamo
- Biokaasu
- Energiavarasto
- Fossiilisten korvaaminen
- Hukkalämpö
- Kasvipohjaiset ruokatuotteet
- Kiertotalous
- Lämmitys
- Lämpöpumput
- Merituulivoima
- Muut
- Tekstiilikuidut
- Teräs
- Vety

Vaihe

- Esiselvitys
- Investointipäätös

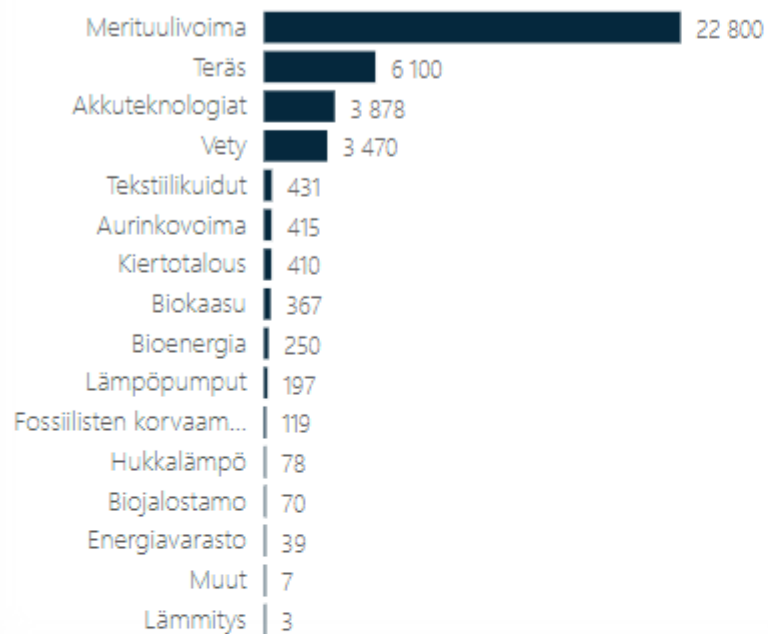
Investoinnit paikkakunnittain

Vaihe ● Esiselvitys ● Investointipäätös ● Käynnistys ● Suunnittelu ● Toiminnan laajennus

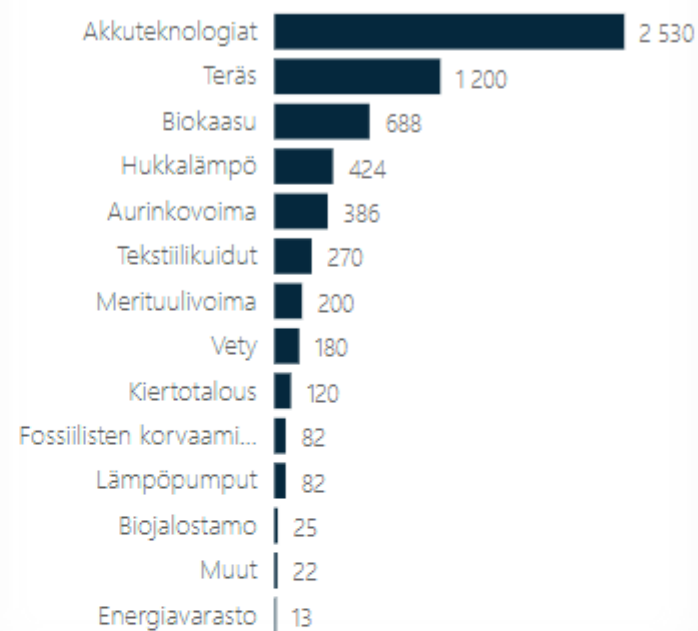

Investointien arvo (milj. euroa)

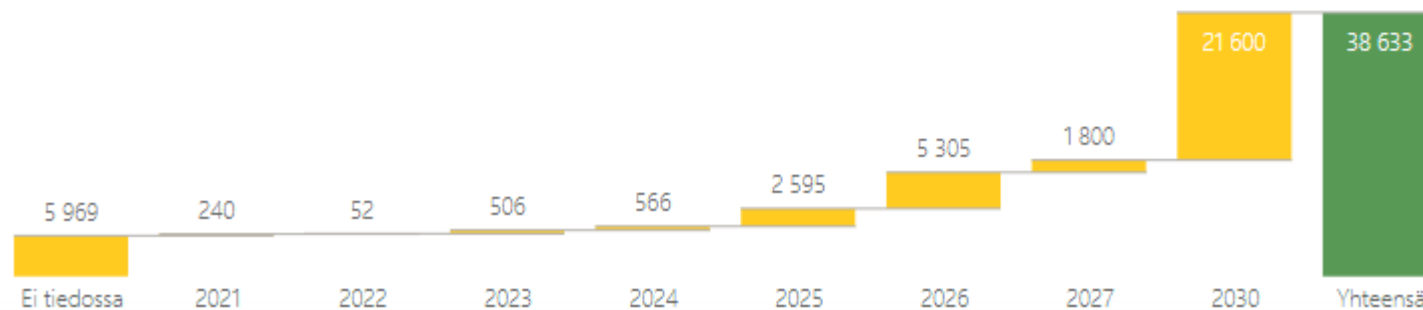
Työpaikat

Lisäksi käynnissä on useiden mrd. eurojen edestä maatuulivoimainvestointeja jotka eivät ole taulukossa

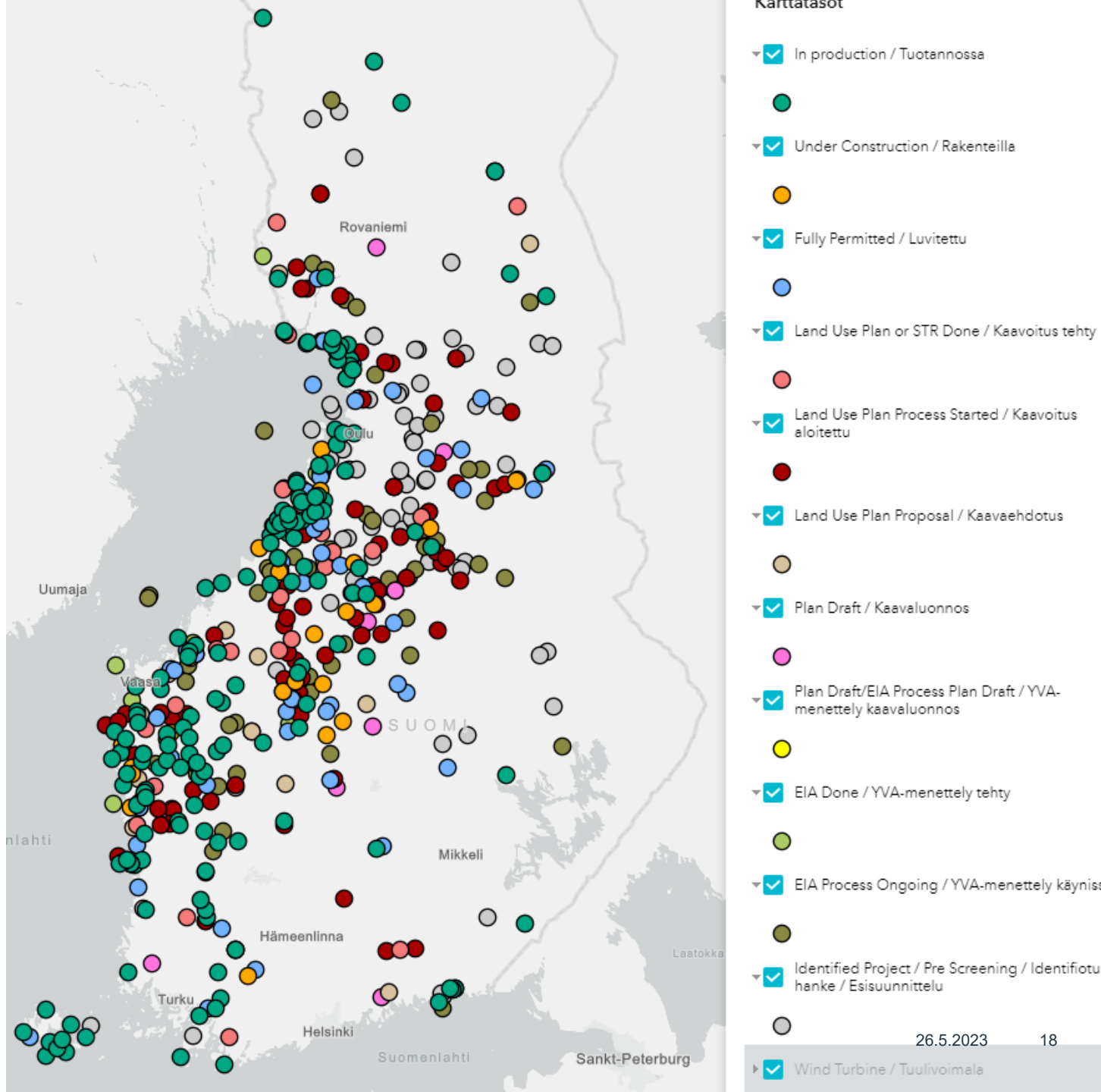
Investoinnit valmistumisvuoden mukaan

Arvo (milj. euroa)

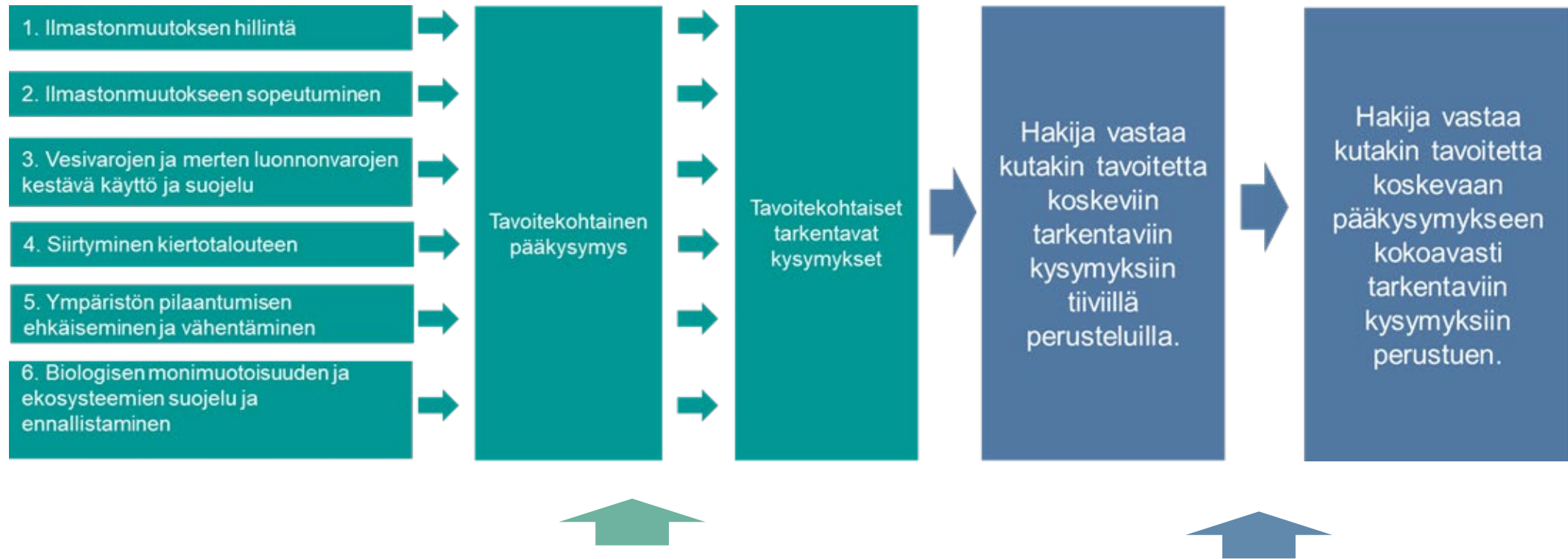

Maatuulivoima

Tiedot Suomen tuulivoimahankkeista on kerännyt Suomen Tuulivoimayhdistys. Tiedot perustuvat yleisesti saatavilla olevaan aineistoon, jotka on kerätty marraskuussa 2022. Lisätietoa tuulivoimasta Suomessa löytyy yhdistyksen [verkkosivuilta](#).

DNSH-selvitys etusijan hakemisessa

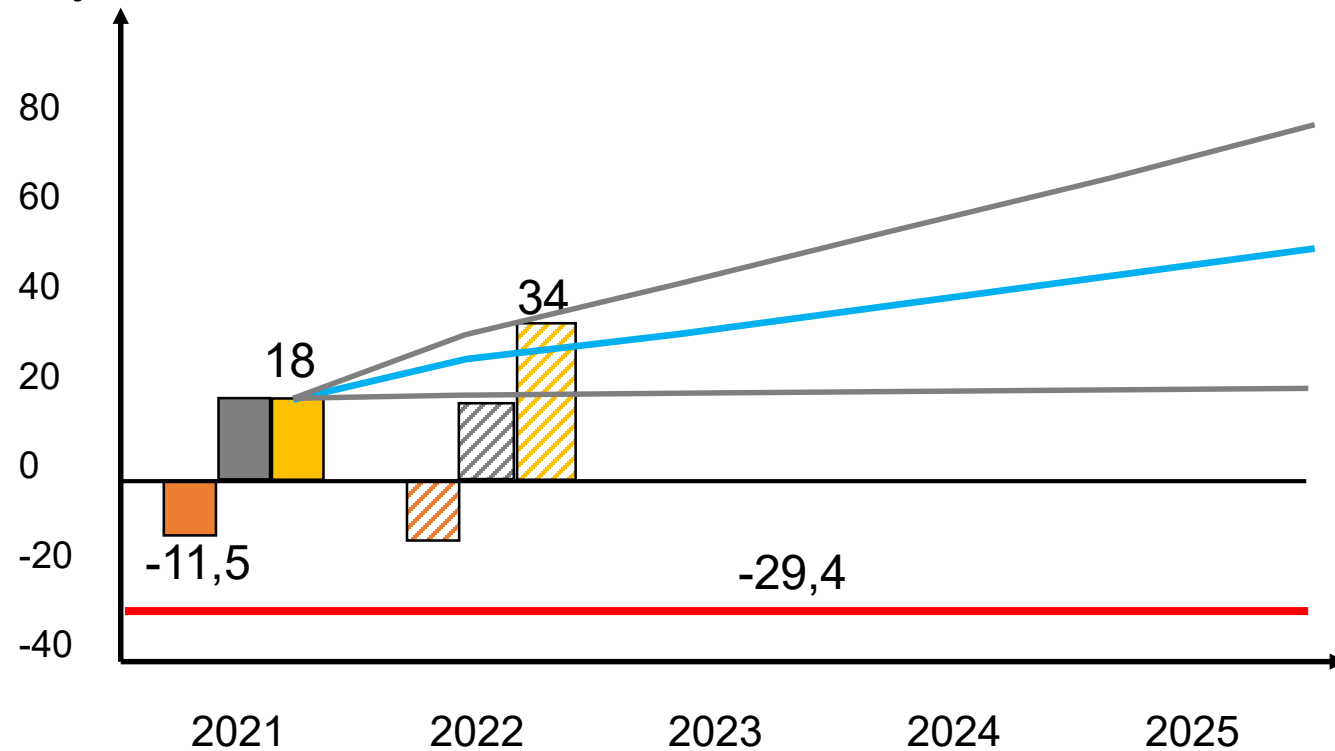
Vihreällä on merkitty selvitykseen pyydyt asiat ja sinisellä hakijan toimittamat perustelut

Kaisun päästö- vähennysten jakautuminen sektoreittain

	2030	2035
Liikenne	1,3	0,9
Maatalous	0,6	0,1
Rakennusten erillislämmitys	0,7	
Työkoneet	0,5	
Jätteiden käsittely	0,1	
F-kaasut	0,3	0,1
Teollisuus ja muut päästöt	0,7	0,1
Kuntien toimet	0,2	0,1
Kuluttajien toimet	0,2	0,1
One-off jousto	0,7	
LULUCF-jousto	0,4	
WEM 2030-2035		1,4
Yhteensä	5,7	2,8

Kauden 2021–2025 metsien hiilinielu on kumulatiivisesti jäämässä jopa 50–100 miljoonaa CO₂-ekvivalenttonnia pienemmäksi kuin LULUCF-asetuksen vertailutaso, kun joustoja ei ole huomioitu

miljoonaa CO₂ -ekvivalenttonnia

- Metsämaan vertailutaso 2021-2025
- Metsämaan ja puutuotteiden nielu
- Laskennallinen päästö = vertailutason ja nielun erotus
- Kumulatiivinen laskennallinen päästö

EU:n päästökauppa 2022 sovittu direktiivimuutoksen mukaisena

EU:n yleinen päästökauppa

62 %:n päästövähennykset 2030 mennessä

- Kattavuus:

- yli 20 MW:n energiantuotantolaitokset
- suuret teollisuuslaitokset mm. metalli-, metsä-, kemian sektoreilla
- EU:n sisäinen lentoliikenne
- Suuret matkustajia tai rahtia kuljettavat alukset asteittain 2024-2026
- soveltamisalalla toimivat päästöttömät laitokset (yli 95% kestävyyskriteerit täyttävää biomassaa polttoaineena käyttävät laitokset pois soveltamisalasta 2026 lähtien)

Jakelijoiden päästökauppa

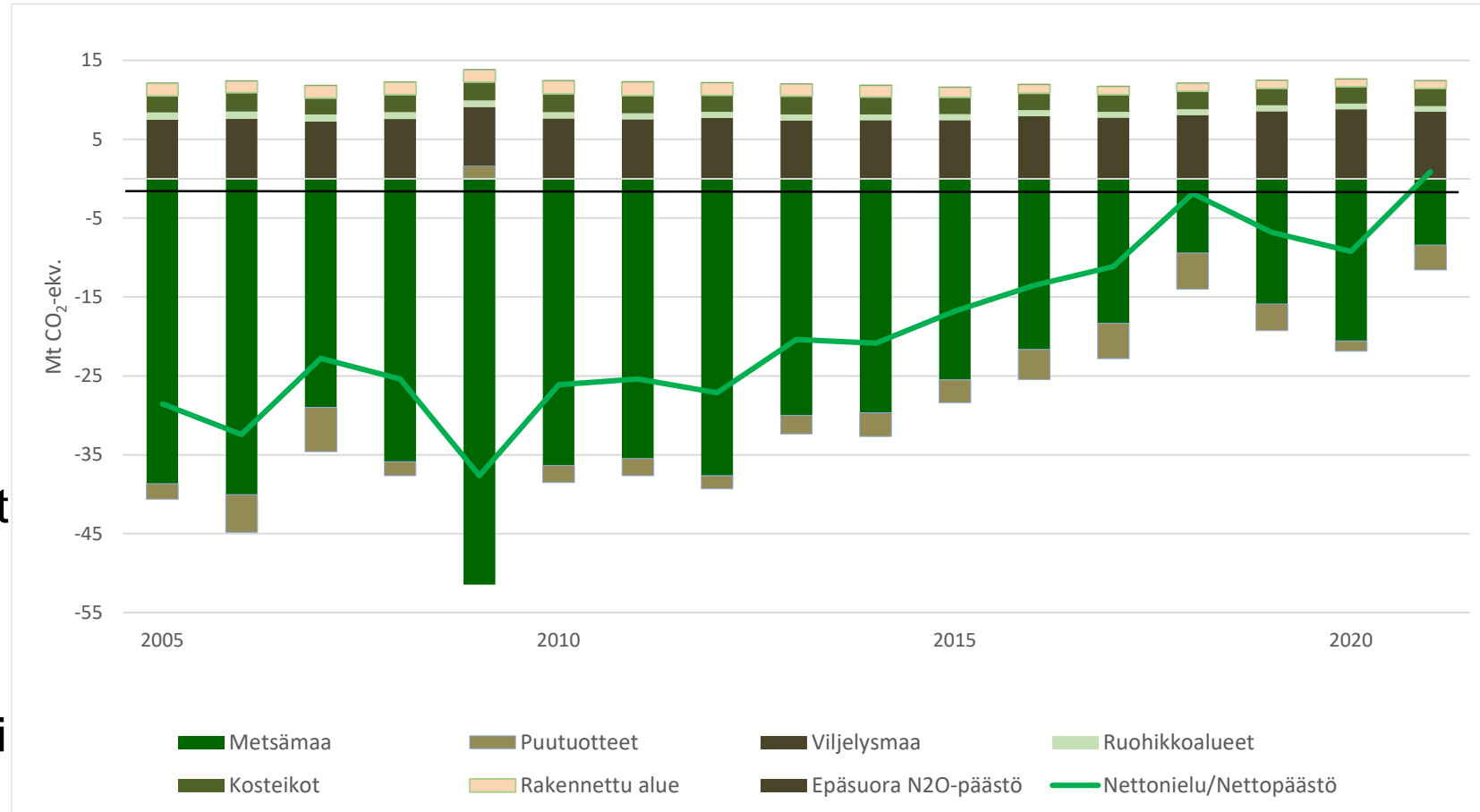
Sisältyvät edelleen taakanjakoasetukseen

- Kattavuus:

- tieliikenne
- rakennusten erillislämmitys
- ETS1 ulkopuolinen teollisuus
- ETS1 ulkopuolinen energiantuotanto
- suurin osa työkoneista

Maankäyttösektori muuttui vuonna 2021 nielusta päästölähteeksi

- Sektorin päästöt ylittivät vuonna 2021 poistumat, eli eri varastoihin vuoden aikana sitoutuneen hiilen määrän
- Luken selvityksen mukaiset syyt: puuston kasvun hidastuminen, korkeat hakkuumäärät, voimakkaat harvennushakkuut sekä turvemaiden kasvaneet päästöt
- Ilman lisätoimia metsien hiilinielu 2021–2025 jää 50–100 miljoonaa CO₂-ekvivalenttitonnia pienemmäksi kuin EU-velvoite (vertailutaso) Luken arvion mukaan

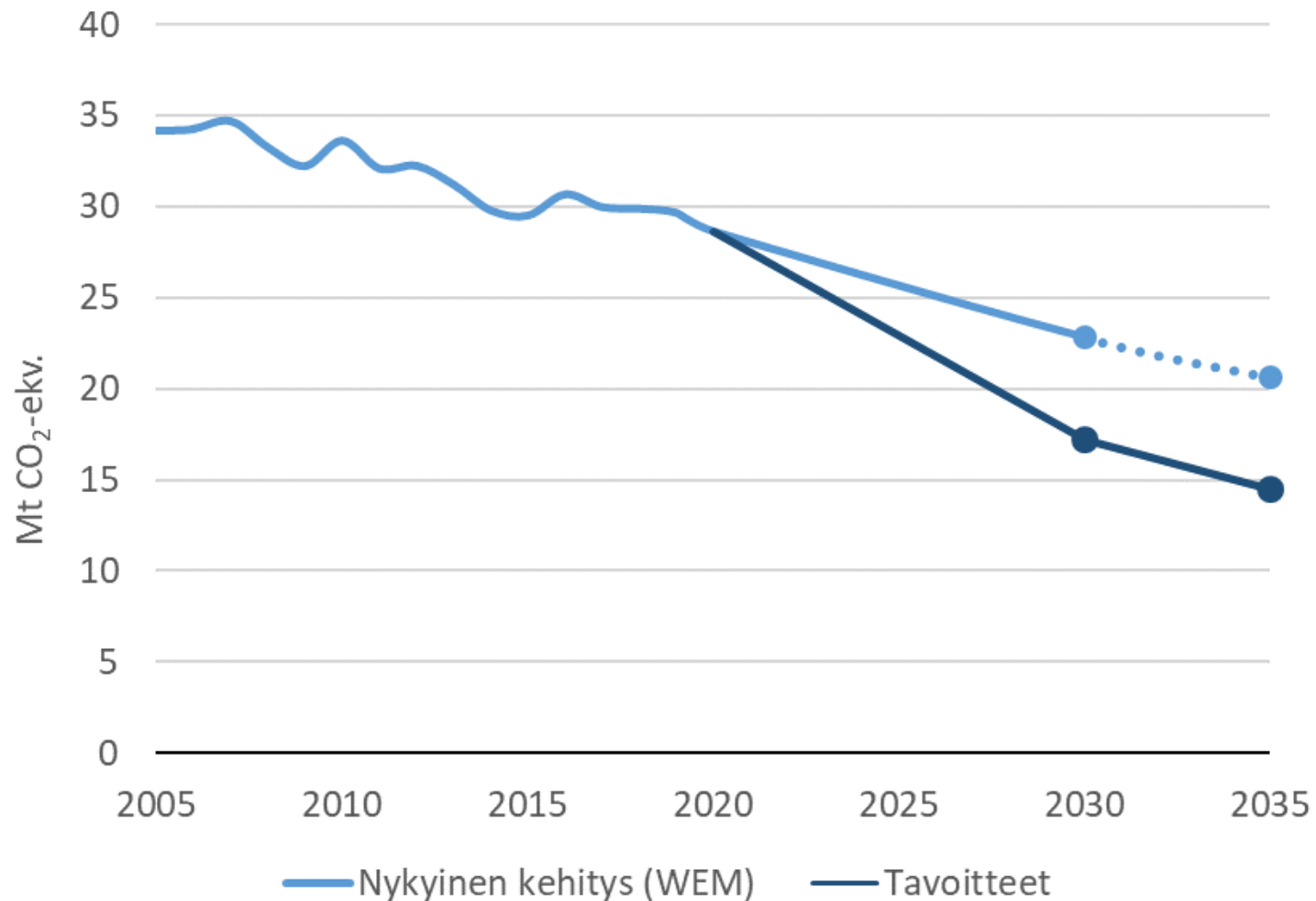
EU-velvoite: Maankäyttösektorin kauden 2021-2025 EU velvoitteen saavuttaminen ei onnistu ilman merkittäviä lisätoimia - Toimintasuunnitelma

- Kauden 2021–2025 vaatimustenmukaisuuden tarkastaminen tehdään kaikille jäsenmaille vuonna 2027. Päivitetyin LULUCF-asetuksen mukaisesti komissio voi pyytää vuosittaisen tarkastuksen yhteydessä korjaavia toimia, jos jäsenvaltio ei edisty riittävästi tavoitteen saavuttamisessa.
- **Pääkohdat toimintasuunnitelmassa:**
  - **Käynnistetään merkittäviä maankäyttösektorin lisätoimia**, joiden avulla pyritään vähentämään LULUCF-velvoitteen vajetta (mm. hakkuutasoihin vaikuttaminen ja maatalousmaiden maaperäpäästöjen vähentäminen). Maankäyttösektorin muuttuminen nielusta päästölähteeksi edellyttää myös uuden maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman laatimista vaalikaudella.
  - **Tehdään suunnitelma LULUCF-poistumayksiköiden hankkimiseksi muista EU:n jäsenvaltioista.** Näillä katetaan Suomen LULUCF-sektorin vajetta.
  - **Varaudutaan vajeen siirtymiseen taakanjakosektorille** → velvoitteiden kiristyminen taakanjakosektorilla → suunnitelma taakanjakosektorin lisätoimista ja hankittavista päästövähennysyksiköistä (siirtoja rajoitettu ESR-asetuksessa).
  - **Varaudutaan EU komission mahdollisesti käynnistämään seuraamusmenettelyyn.** Seuraamusmenettelyn todennäköisyys, muoto, aikataulu ja mahdolliset vaikutukset eivät tässä vaiheessa ole tiedossa.

Taakanjakosektorin 2030 ja 2035 päästökehitys

Kokonaistavoite (Art. 1.2) ennallistamistoimenpiteet kattavat
2030: > 20 % unionin maa- ja merialueet
2050: kaikki ennallistamisen tarpeessa olevat ekosysteemit

Ennallistamistavoitteet ja velvoitteet (Art. 4-10)

Art 4.1-4.2

Art 4.3 ja 5.3

Art 5.1-5.3

Art. 6

Art. 7

Art. 8

Art. 9

Art. 10

LuontoD
luontotyytit ja -
ryhmät (Liite I)

LuontoD
liitteiden II, IV ja
V lajien sekä
lintuD lintujen
elinympäristöt

Merielin-
ympäristöt (liite
III) ja lajit
luontoD
ulkopuolella

Kaupunki-
ympäristöt

Jokiyhteydet

Pölyttäjät

Maatalous-
ympäristöt

Metsät

Toteutuksen puitteet

Kansalliset ennallistamis-
suunnitelmat (Art. 11-16)

Seuranta ja raportointi
(Art. 17-18)

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU) päivitys ja vahvistaminen tällä vaalikaudella

- Ilmastolain mukaan laaditaan uusi keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma kerran vaalikaudessa.
- Vuonna 2022 hyväksytyn Kaisun toimeenpano jatkuu myös.
- Kaisussa määritellyn riittävän päästövähennysmäärän turvaamiseksi tarvitaan jakeluelvoitteen nosto myös lämmityspolttoöljyn osalta (lainsäädäntö puuttuu vielä).
- Maankäyttösektorin jouston hyödyntäminen taakanjakosektorin tarpeisiin vaikuttaa epävarmalta → tämän paikkaamiseksi tarvitaan todennäköisesti lisätoimia.

Ilmasto- ja luontosopimusten lisäksi ajankohtaisia:

Kansainvälisen muovisopimuksen neuvottelut, tavoitteena sopimus v. 2024 loppuun mennessä: Sopimuksen tavoitteena on estää muovin aiheuttama saastuminen toimilla, jotka kattavat muovin koko elinkaaren, ja edistää mm. muovin kestävää tuotantoa ja kiertotaloutta.

Kansainväliset kemikaali- ja jätesopimukset (Baselin, Rotterdamin, Tukholman sekä Minamatan sopimukset): Kemikaalien ja jätteiden aiheuttama saastuminen on rajat ylittävä ympäristö- ja terveysongelma. Kansainvälisen kemikaalistrategian SAICM:n alla käydään parhaillaan neuvotteluita, tarkoituksena on saada syyskuussa sovittua uudet globaalit tavoitteet kemikaalien ja jätteiden kestäväälle hallinnalle.

Kansainväliset merisopimukset: 2023 sovittiin uudesta YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) alaisesta aavan meren sopimuksesta (BBNJ). EU:n jäsenmaat ovat sitoutuneet ratifioimaan sen mahdollisimman pikaisella aikataululla. Sopimus tukee YK:n luontokokouksessa Montrealissa sovittua tavoitetta suojella 30% kaikista maailman meristä v. 2030 mennessä.

Otsonikerroksen suojelemiseksi sovittu Montrealin pöytäkirja on kansainvälisen ympäristönsuojelun menestystarina. Otsonikerros suojaa maapalloa auringon haitalliselta UV-säteilyltä. Otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöjä on onnistuttu vähentämään maailmanlaajuisesti ja otsonikerros on vähitellen toipumassa, jos työtä jatketaan.

Ukrainan tukeminen

- Venäjän hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut paitsi valtavaa inhimillistä kärsimystä ja **vahinkoja Ukrainan infrastruktuurille, myös merkittäviä vahinkoa vesien, ilman, maaperän ja ekosysteemien tilaan.** Kyseessä on **Euroopan suurin ympäristökatastrofi,** joka vaikuttavaa koko Euroopan ympäristön tilaan. Ukrainan jälleenrakennus tulee olemaan valtava urakka, jonka kustannusten arvioidaan olevan satoja miljardeja euroja.
- **Ukraina ja YK:n ympäristöohjelma UNEP ovat pyytäneet Suomelta tukea sodan aiheuttamien ympäristötuhojen arviointiin ja korjaamiseen.** Suomalainen ympäristösektorin, vihreän siirtymän ja rakentamisen asiantuntemus sekä teknologinen osaaminen tarjoavat hyvän pohjan Ukrainan tukemiselle, ml. lainsäädännön ja instituutioiden kehittäminen yhteensopivaksi EU:n kanssa.
- Maaliskuussa 2023 allekirjoitettiin **aiesopimukset yhteistyön aloittamiseksi Suomen ympäristöministeriön ja Ukrainan ympäristö- ja luonnonvaraministeriön sekä kunta-, alue- ja infrastruktuuriministeriön kanssa.** Ensimmäisessä vaiheessa yhteistyö käynnistetään Ukrainan esittämien pyyntöjen mukaisesti sodan ympäristötuhojen arvioinnissa sekä koulurakentamisessa.
- Ukrainan vaikuttava tukeminen edellyttää henkilöstöressurssien ja rahoituksen lisäystä YM:ssä.

EU:n ympäristölainsäädäntö

- Suomi toteuttaa ympäristö- ja ilmastotavoitteitaan osana EU:ta. Valtaosa Suomen ympäristölainsäädännöstä on jo peräisin EU:n sääntelystä.
- EU:n lainsäädäntö on sitovaa ja velvoittavaa lainsäädäntöä Suomessa. Jos EU:n lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön välillä olisi ristiriitoja, EU:n lainsäädäntö on asetettava etusijalle kansallisia lakeja tulkittaessa.
- Komissio valvoo, että jäsenvaltio panee EU-säädöksen täytäntöön määräajassa ja sisällöltään oikein. Jos jäsenvaltio rikkoo EU-oikeutta, komissio voi käynnistää rikkomusmenettelyn. Jos asia päättyy EU-tuomioistuimeen, komissio voi vaatia huomattavia taloudellisia seuraamuksia.
- Myös valtioiden ja yritysten yhtäläiset toimintaedellytykset luodaan EU:n sisämarkkinoilla. Lisäksi Suomi neuvottelee kansainvälisissä ympäristösopimusneuvotteluissa osana EU:ta, mikä näkyy mm. yhteisenä kannanmuodostuksena ja vaikuttamisena. Kansainväliset ympäristösopimukset vaikuttavat EU-sääntelyyn.

Kansainväliset ympäristösopimukset

- Kansainvälisen ympäristöyhteistyön tärkeimmät välineet ovat oikeudellisesti sitovat sopimukset.
- Suomi on osapuolena yli sadassa kansainvälisessä ympäristösopimuksessa. Sopimuksia on sekä monenvälisiä että kahdenvälisiä. Lisäksi Suomi vaikuttaa kansainväliseen ympäristöpolitiikkaan YK:n ympäristöohjelma UNEP:in kautta.
- Suomi on sitoutunut ympäristönsuojelun edistämiseen myös useiden alueellisten prosessien kautta (Pohjoismainen ympäristöyhteistyö, HELCOM, Arktisen neuvoston alainen yhteistyö)
- Sopimusmääräykset ja osapuolikokousten päätökset ovat velvoittavia. Sopimusten vastaisella menettelyllä voi olla oikeudellisia seuraamuksia, esimerkiksi osapuolen oikeuksien rajoittamista, mutta usein merkittävimmät seuraamukset ovat poliittisia.
- Kansainvälisten ympäristösopimusten irtisanomisesta päättää valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta tasavallan presidentti. Perustuslain mukaan sopimuksen irtisanomiselle vaaditaan eduskunnan suostumus, jos se sisältää eduskunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Suurin osa ympäristösopimuksista kuuluu tähän kategoriaan.

